

ХУЛОСАИ

ШУРОИ ДИССЕРТАТСИОНИИ 6D.KOA-029-И НАЗДИ
ДОНИШГОҶИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН АЗ РҶИИ
ДИССЕРТАТСИЯ БАРОИ ДАРЁФТИ ДАРАҶАИ ИЛМИИ
НОМЗАДИ ИЛМҶОИ ФАЛСАФА

Парвандаи аттестатсионии № _____

Қарори Шурои диссертатсионӣ аз 23 майи соли 2024, таҳти №28 барои сазовор донишани Зайналов Қурбон Мирзоевич ба дараҷаи илмӣ номзади илмӣ фалсафа аз рӯи ихтисоси 09.00.11 – Фалсафаи иҷтимоӣ

Диссертатсияи Зайналов Қурбон Мирзоевич дар мавзӯи «Таҳлили илмӣ-фалсафӣ ва иҷтимоии принципи антропӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмӣ фалсафа аз рӯи ихтисоси 09.00.11 – Фалсафаи иҷтимоӣ дар таърихи 14-уми марти соли 2024, суратмаҷлиси №24 аз ҷониби Шурои диссертатсионӣ (734025, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 17; фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 01 феввали соли 2022 таҳти №38) ба ҳимоя қабул карда шудааст.

Довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ, соли таваллудаш 20.07.1958. Соли 1980 факултети математика ва физикаро бо ихтисоси математика ва физика хатм намудааст. Аз соли 2015 то соли 2024 унвонҷӯи кафедраи фалсафаи Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ мебошад. Мавзӯи рисолаи илмӣ Зайналов Қурбон дар Шурои олимони муассисаи мазкур таҳти рақам №7 аз 27.02.2015 тасдиқ карда шудааст.

Роҳбари илмӣ: Ибодов Маҳмадулло Орифович – доктори илмӣ фалсафа, профессори кафедраи фалсафаи Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ

Муқарризони расмӣ:

Қаҳҳоров Ғаюр Ғафурович – доктори илмӣ фалсафа, профессор, сарҳодими илмӣ шӯбаи сотсиологияи Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови АМИТ

Абилзода Гуландом Сардор номзади илмӣ фалсафа, дотсент, мудири кафедраи психология ва сотсиологияи идоракунии Академияи давлатии идоракунии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон

Муассисаи пешбар – Донишгоҳи давлатии Данғара дар тақризи мусбати худ, ки аз ҷониби номзади илмҳои фалсафа, дотсент Азизов К.Ҷ. омода шуда, аз ҷониби мудири кафедраи фанҳои гуманитарӣ Саидов А.И. ба имзо расидааст ва аз ҷониби ректори Донишгоҳ, доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор Хайров Ш.Қ. тасдиқ шудааст, қайд менамояд, ки диссертатсияи Зайналов Қурбон Мирзоевич дар мавзӯи «Таҳлили илмӣ-фалсафӣ ва иҷтимоии принципи антропӣ» аз рӯи навгонии илмӣ, мубрамият, аҳамияти назариявӣ ва амалӣ доштани сазовори баҳои мусбат буда, ба Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ аст ва муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои фалсафа аз рӯи ихтисоси 09.00.11 – Фалсафаи иҷтимоӣ мебошад.

Муқарризони расмӣ ва муассисаи пешбар бо назардошти муқаррароти бандҳои 67-70 ва 74-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-уми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, интихоб ва таъйин гардидаанд. Интихоби муқарризони расмӣ ва муассисаи тақриздиханда дар асоси мутахассис аз рӯи ихтисоси 09.00.11 – Фалсафаи иҷтимоӣ буданиш ва корҳои илмӣ-таҳқиқотии онҳо ба масъалаи таҳқиқшавандаи диссертатсияи Зайналов Қ.М. алоқамандии зиҷ доранд.

Зайналов Қурбон оид ба мавзӯи диссертатсия 4 маводи илмӣ таҳия намудааст. Ҳамаи мақолаҳо дар маҷаллаҳои илмии тақриздихандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷоп шудаанд. Натиҷаҳои асосии диссертатсия ва хулосаҳои таҳқиқот дар мақолаҳои илмии муаллиф инъикос ёфтаанд.

Муҳимтарин интишороти довталаб аз рӯи мавзӯи диссертатсия, ки дар маҷаллаҳои тақриздихандаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷоп расидаанд:

- [1-М] Зайналов, Қ.М. Назарияи таҳаввулотӣ ва принципи антропӣ дар фалсафаи илм [Матн] / М.О. Ибодов, Қ.М. Зайналов // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, – Душанбе, 2017. – № 3/4. – С. 154-157. ISSN 2074-1847
- [2-М] Зайналов, Қ.М. Тамоюлҳои навин дар инкишофи фалсафа ва илми муосир (таҳлили методологӣ) [Матн] / Қ.М. Зайналов // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. – Душанбе, 2017. – № 3/5. – С. 168-171. ISSN 2074-1847
- [3-М] Зайналов, Қ.М. Манзараи илмии олам [Матн] / Қ.М. Зайналов, М.О. Ибодов // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. – Душанбе, 2021. – № 9. – С. 208-217. ISSN 2074-1847

[4-М] Зайналов, Қ.М. Тавсифи намудҳои гуногуни принципі антропӣ [Матн] / Қ.М. Зайналов / Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. – Душанбе, 2021. – № 10. – С. 223-228. ISSN 2074-1847

Ба автореферати диссертатсия аз ҷониби шахсони зерин тақриз навишта шуда, ба шурои диссертатсионӣ пешниҳод шудаанд:

Раҳимов Муҳсин Ҳусейнович – доктори илмҳои фалсафа, профессори кафедраи фанҳои ҷомеашиносии Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи М.Осимӣ, тақриз мусбат аст.

Қурбоншоев Илҳом Ҷумахонович – номзоди илмҳои фалсафа, и.в. мудирӣ шуъбаи масъалаҳои фалсафаи диншиносии Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳоваддинови АМИТ, тақриз мусбат аст.

Бердиев Шомурод – номзоди илмҳои фалсафа, дотсенти кафедраи фалсафа ва фарҳангшиносии Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни, тақриз мусбат аст.

Сатторзода Субҳиддин Начмиддин – номзоди илмҳои фалсафа, муаллими калони кафедраи кори иҷтимоии факултети фалсафаи ДМТ, тақриз мусбат аст.

Ҳамаи тақризҳои ба автореферат воридгардида мусбат арзёбӣ гардида, дар онҳо баъзе эродҳои хусусияти ҷузъӣ дошта ва пешниҳодҳо манзур шудаанд.

Шурои диссертатсионӣ қайд менамояд, ки дар натиҷаи таҳқиқоти диссертатсионии довталаб:

- низоми мафҳумҳои назариявӣ ва ғояҳои илмӣ, ки дар асоси он робитаи мутақобилаи принципі антропӣ ва ғояи таҳаввулоти глобалӣ ба вуҷуд меоянд ва таҳлили нуқтаи назаре, ки бо фаҳмиши ин мушкилиҳо алоқаманд аст, **коркард карда шудаанд;**

- **исбот карда шуд**, ки принципі антропӣ ва ғояи таҳаввулгароии глобалӣ самтҳои афзалиятноки таҳқиқи манзараи илмии оламро ташкил додаанд;

- **қайд карда мешавад**, ки дар доираи илми асри XXI таҳқиқи назарияи ноосфера ва илми нави ноогеника бартарӣ пайдо карда истодааст, ки муҳаққиқон ва коршиносон принципі марказии онро хирадноқӣ номидаанд, ки бе риояи принципі мазкур, ҳифзу нигоҳдории ҳаёт ва зоти инсонӣ дар сайёраи замин номумкин аст;

- **пешниҳод карда мешавад**, ки принципі антропӣ на танҳо ҳамчун принципі кайҳоншиносӣ, астрофизикӣ, дар умум табиатшиносӣ маълум мегардад, балки аз ҳудуди он берун, аз ҷумла, дар методологияи илмӣ,

илмҳои фалсафа ва иҷтимоӣ-гуманитарӣ мавриди истифода қарор гирифта истодааст;

- муайян карда шуд, ки дар доираи таҳқиқоти кайҳоншиносӣ, астрофизикӣ, физикӣ ва биологӣ, ки қонунҳо, принципҳо ва равандҳои таҳаввулот на танҳо ба сайёраи замин, балки ба дигар сайёраҳо, галактикаҳо ва умуман, Коиноти том хос мебошанд. Дар ин замина, хулосаҳои рисола дар ташаккули концепсияҳои нави илмӣ барои илмҳои биологӣ, кимиёвӣ, астрофизикӣ, табиатшиносӣ, фалсафӣ ва ғайра хизмат менамояд.

Аҳаммияти назариявии таҳқиқоти диссертатсионӣ бо он асоснок карда шудааст, ки дар маводи васеи фанҳои физика, астрофизика, кайҳоншиносӣ, астрономӣ, биология, антропология, синергетика ва тамоюли байнифанӣ мақоми фалсафӣ ва методологии принципи антропӣ ва ғояи таҳаввулоти глобалӣ дар низоми манзараи илмӣ олам асоснок карда шудааст. Натиҷаҳои бадастомада барои муайян намудани ҳамбастагии табиати зинда ва ғайризинда, паҳн гардидани ҳаёт дар Коинот, таносуби инсон ва Коинот, мавҷудияти дастаи коинотҳо - Мултиверс, барои коркарди назарияи ноосфера имкон медиҳанд.

Дар диссертатсия муаллиф ақида дар бораи он, ки таҳқиқи ҳамбастагии принципи антропӣ ва ғояи таҳаввулотгароии глобалӣ ҳатман ба зарурати коркарди асосҳои иҷтимоӣ-фалсафии назарияи нави ноосфера (кураи хирад) оварда мерасонад. Имрӯз, инсоният дар ихотаи хатарноки мушкилоти глобалии замони муосир қарор дорад ва мехоҳад ҳамбастагӣ ва ягонагии худро бо табиат ва Кайҳони бузург аз мавқеи хирад ба таври воқеӣ муайян намояд, баён кардаанд.

Мазмуни таърихӣ, таҳаввулотӣ, методологӣ, ҷаҳонбинӣ, байнифанӣ, антропокайҳонӣ, антропоэкологӣ ва арзишии принципи антропӣ ва таҳаввулоти глобалӣ муфассал муайян карда шудаанд.

Омӯхта шудааст, ки ба таври кулӣ тағйир додани ақидаи антропӣ дар зери таъсири таълимоти Н. Кузанский, Н. Коперник, Ч. Бруно ва И. Кант ба амал омада, давраи ниҳоят муҳими пайдоиши принципи антропиро фалсафаи космизми рус ташкил додааст. Асосноккунии асосҳои илмию назариявии космизми рус дар фалсафаи ноосферогенези В.И. Вернадский ба амал меояд. Ақидаи асосии фалсафии монандӣ ва алоқамандии инсон ва Кайҳон ҳамчун намуди физикии принципи антропӣ дар солҳои 60-уми асри XX пайдо мегардад. Асосҳои иҷтимоӣ-фалсафии раванди таҳаввули ноосферогенез аз ҷониби олимони Л.Б. Баженов, Ю.В. Балашов, Г.В. Гивишвили, П. Дэвис, Р.Г. Идлис, В.П.

Казначеев ва дигарон таҳқиқоти арзишманд гузаронида шудааст. Вобаста ба чанбаҳои гуногуни ғояи таҳаввулотгароии глобалӣ, принципи антропӣ ва назарияи ноосфера таҳқиқоти муҳаққикони ватанӣ А. Турсунов, М. Музаффарӣ, Н. Саид, Х. ва дигарон бахшида шудааст.

Пешниҳод гардид, ки дар охири асри XX ва ибтидои қарни XXI инқилоби муосири илмӣ сурат гирифтааст. Агар дар илми ғайриклассикӣ таҷдиди таърихӣ ғолибан дар илмҳои фалсафа, иҷтимоӣ-гуманитарӣ, таърих, фарҳангшиносӣ ва амсоли онҳо истифода шуда бошанд, пас, дар марҳалаи баъдигайриклассикии он донишҳои кайҳоншиносӣ, астрофизика, физикаи зарраҳои элементарӣ, генетикаи молекулярӣ, информатика, технология ва ғайра истифода бурда шуда истодааст.

Баррасии эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ нишон доданд, ки эътимоднокии ва саҳеҳияти натиҷаҳои илмии ба даст омада бо заминаи омӯзиши ҳамаҷонибаи шумораи зиёди сарчашмаҳои илман асоснокгардида, бо усули муносибати муназзам, инчунин бо таҳлили шароитҳои объекти таҳқиқот, маҷмуи методҳои диалектикӣ, объективӣ, таърихӣ, мантиқӣ, муқоисавӣ ва равиши низомнокӣ муайян мегардад.

Саҳми шахсии довталаби дараҷаи илмӣ бо сатҳи навгонии илмии диссертатсионӣ, нуктаҳои илмӣ, ки ба ҳимоя пешниҳод мешаванд, мақолаҳои илмӣ, ҳамчунин тарзи навишт, масъалагузорӣ ва услуби диссертатсия ифода меёбад. Диссертант дар тасниф ва таҳқиқи чобачогузори мавод дар бобҳо, коркарди маълумоти бадастомада ва таҳлили натиҷаҳо, чамбасту хулосабарориҳо бо сабки баёни фаҳмо ва мушаххас саҳм гузоштааст.

Дар маҷлиси Шурои диссертатсионӣ қарори сазовор донистани Зайналов Қурбон Мирзоевич бо дараҷаи илмии номзади илмҳои фалсафа аз рӯи ихтисоси 09.00.11 – Фалсафаи иҷтимоӣ қарор қабул кард.

Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ дар Шурои диссертатсионӣ 10 нафар иштирок доштанд, аз ҷумла докторони илм 3 нафар аз рӯи ихтисоси диссертатсияи баррасишаванда. Аз 15 нафар ҳайати умумии Шуро, овоз доданд: тарафдор – 9 нафар, муқобил – 1 нафар, бюллетенҳои безътибор – нест.

Раиси Шурои диссертатсионӣ,
доктори илмҳои фалсафа, профессор

Маҳмадизода Н.Д.

Котиби илмии Шурои диссертатсионӣ,
доктори илмҳои фалсафа

Муминов А.И.